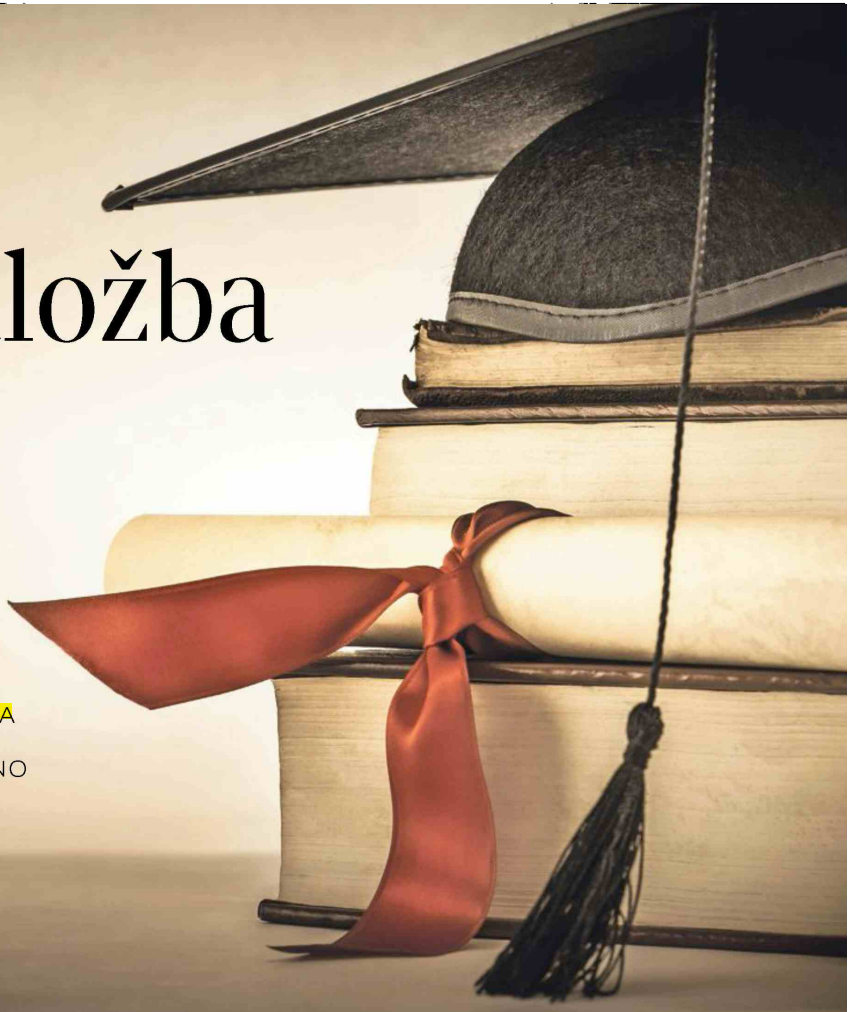

MBA – naložba ali zgolj strošek?

JE MEDNARODNI PODIPLOMSKI ŠTUDIJ MENEDŽMENTA OZIROMA **MBA** NAJBOLJŠA NALOŽBA V ŽIVLJENJU ALI LE METANJE DENARJA SKOZI OKNO (IN TO Z VELIKO LOPATO)?

KLEMEN KOŠIR

Elitni **MBA-študij** (angl. masters in business administration) že skoraj pol stoletja prinaša zaposlitve kadre in tudi v Sloveniji smo še pred osamosvojitvijo izvajali taka izobraževanja. Naziv **MBA** pri številnih vzbuja občudovanje ali zavist, a cene študija se marsikomu zdijo zelo visoke; hitro se približajo dvajsetim evrskim tisočakom ali jih presežejo, na nekaterih tujih šolah pa za najboljše programe odštejete nekajkratnik tega zneska. Prav v teh dneh je **MBA-šolanje** končala nova generacija tudi na dveh pri nas najbolj izpostavljenih

ustanovah, ki izvajata ta program: Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani in **IEDC** – Poslovni šoli Bled.

Za kakšno ceno?

Na ljubljanski ekonomski fakulteti bi vas program FELU **MBA** v okviru Centra poslovne odličnosti stal 16.900 evrov, če bi s prijavo pohiteli – toliko je stal za zgodnje prijave do konca septembra. Za prijave po tem datumu do 6. januarja prihodnje leto, kar je tudi zadnji rok za prijavo, vas bo šolnina stala 19.000 evrov. V šolnino so vključeni vsi stroški, ki jih ima posameznik s programom. Na **IEDC** – Poslovni šoli Bled izvajajo program v eno- ali dvoletni različici, za program, posebej prilagojen posamezniku, pa so pripravili tako imenovani Predsedniški **MBA**, ki traja tri leta in je tudi temu ustrezno dražji. Šolnina za njihov Executive **MBA** program, izveden v enem letu, znaša 23.000 evrov, za izvedbo v dveh letih znaša 28.500 evrov, za Predsedniški **MBA-program**, ki se individualizirano izvede v treh letih,

pa 34.000 evrov.

A cena študija se ne meri le v evrih – kakovostno izobraževanje ob delu zahteva tudi žrtvovanje prostega časa, tudi spanca, so nam povedali nekateri od letošnjih diplomirancev. Sveža diplomantka **MBA-študija** na **IEDC** Bled Tatjana Škof Rakovec, zaposlena v farmacevtski družbi Krka, nam je povedala: »Največja težava v času študija postane spanje. Program je zahteven, zato je zapostavljeno predvsem zasebno življenje, delno tudi službeno, še bolj pa spanje – največ sem za študij delala ponoči, a prepričana sem, da je bilo vredno. Bila sem na dvoletnem programu in sploh si ne predstavljam, kako bi ob svojih službenih odgovornostih vse opravila v enoletni izvedbi. Predavanj sicer ni tako veliko, a na predavanja moraš priti zelo pripravljen in potem tudi veliko delati.«

Se neprespane noči izplačajo?

Težko je natančno oceniti, kaj **MBA** pomeni posamezniku, a po raziskavah mednarodne organizacije Graduate Management Admission Council iz zadnjih let, ki anketira po več tisoč diplomantov **MBA**, naj bi zaradi izboljšanih prihodkov, ki jih prinese **MBA**, stroške šolnine pokrili povprečno že v štirih letih. Številne podatke o plačah embeajevcev preverjajo tudi v bazi London Business School, ki sledi in javno objavlja povprečje plač svojih diplomantov po različnih panogah. Te se povsod precej nadpanožnim povprečjem, a težko je presoditi, koliko od te razlike lahko pripisemo **MBA-diplomi** – jasno je, da se za ta študij navadno odločajo tisti, ki so že tako med najboljšimi in najambicioznejšimi. Tudi v Sloveniji imamo zbranih nekaj podatkov o izboljšanih prihodkih, ki so jih na FELU zbrali z anketami med alumniji. Po teh podatkih se kar 60 odstotkov kandidatov zaposli na višjem delovnem mestu takoj po končanem programu. Plača se je vsem anketiranim zvišala, kar 42 odstotkov anketirancev pa je

potrdilo, da se jim je plača v prvem letu zvišala za več kot 20 odstotkov. Mnogi vidijo visoko šolnino tudi kot ceno za vzpostavljanje stikov in poznanstev. Ali je to res? Na prvi pogled bi lahko rekli, da je res. Mario Šimić, letošnji **MBA-diplomant** na **IEDC**, pravi: »Mreženje pomeni polovico koristi tega študija. Sam sem na študiju spoznal zelo veliko ljudi. Z nekaterimi sem postal prijatelj, z drugimi smo postali vsaj znanci in že s tem lahko pomenijo vstopno točko v njihova podjetja.« Odličen primer tega je njegov sodiplomant Mitja Črmelj, ki je dejal: »Ta študij je najboljša profesionalna odločitev v mojem življenju. Tu sem spoznal svojega sedanjega delodajalca, pri njem sem finančni direktor in sem zelo zadovoljen.« Prav velik alumni bazen uspešnih profesionalcev je ena od prednosti vseh **MBA-študijev**, s katerim se radi pohvalijo tako slovenski kot tuji izvajalci programa. Spoznavanje sposobnosti in tudi osebnih značilnosti izkušenih strokovnjakov marsikdaj tehtnico lahko nagne v korist koga od njih, ko podjetja iščejo nove kadre. Seveda obstajajo tudi nasprotni primeri, ko je prav poznavanje kompetenc določenega kandidata vodilo v odločitev, da se ga ne povabi v svojo sredino. Po

pogovorih sodeč je to sicer precej redkeje kot prva možnost.

Holistični pristop

In česa vas takšen študij nauči? Boste postali najboljši računovodja v državi? Morda, a le, če ste računovodska znanja osvojili že kje drugje. Namen študija namreč ni doseganje vrhunskega znanja v ozki specializirani niši, ampak širši pogled na posel in menedžment oziroma »holistični pristop«, kot se je izrazil naš nekdanji odlični rokometas in reprezentant Ognjen Backović, ki je zdaj po končani karieri sprejel tudi ta izziv in si pridobil naziv **MBA**. »Od rokometas sem se bolj kot ne poslovil, zdaj imam bolj običajno službo,« pravi: »Sem zastopnik za švicarsko podjetje, ki se ukvarja s fleksibilno embalažo in je prisotno na skandinavskih trgih, v Beneluksu ter v baltskih državah, zdaj pa si želi osvojiti tudi trge nekdanje Jugoslavije. Imam izobrazbo in znanja iz marketinga, a za boljše delo pri pomoči temu podjetju potrebujem čim več širših znanj, zato sem se odločil za **MBA-študij**. Odločitev sva na mojo željo sprejela s šefom in lastnikom podjetja ter se dogovorila, da si strošek šolnine deliva. In to je bila prava odločitev.« Podobno je koristi širšega pogleda pohvalila tudi diplomantka Urška Kupec, dolgoletna predstavnica Gorenja v Šanghaju: »Delala sem v Aziji, a sem po začetku študija zamenjala delodajalca, saj mi je prav ta študij odprl oči, da vidim širšo sliko in najdem nove priložnosti. Dokler delaš v nekem podjetju, si morda ujet v sistemu in sploh ne opaziš, da imaš v življenju še veliko drugih možnosti, morda lahko svoje znanje in sposobnosti drugje še bolje izkoristiš, morda v drugem okolju lahko pokažeš še več. **MBA-študij** ti da več poguma in samozavesti.« Na vse več delovnih mestih so zdaj cenjeni posamezniki, ki imajo razvite sposobnosti po konceptu T, pri katerem navpična črta pomeni zelo dobro strokovno znanje, vrhunsko poznavanje nekega ozkega področja, vodoravna črta pa generalni pregled, širša osnovna poslovna znanja. Prav pri tem je **MBA** lahko zelo močno orodje.

Ne mladost,

ampak izkušnost

Povezanost z gospodarstvom in izobraževanje, ki udeležencem posreduje veliko več kot zgolj teoretična izhodišča, je ena pomembnih nadgrajenih klasičnega študija in del povezanosti s prakso prispevajo kar študenti sami. Več izkušenj, kot imajo iz prakse, več lahko od študija odnesejo in več lahko posredujejo tudi svojem sošolcem. S tem se z veseljem pohvalijo na ljubljanskem FELU **MBA** programu: »Naše generacije dosegajo visoko povprečno starost udeležencev (tudi 39 let), po merilu delovnih izkušenj se program tako uvršča med vodilne programe v svetu, namreč, starost udeležencev in leta delovnih izkušenj sta pomembna dejavnika, ko ocenjujemo **MBA-programe**. Upoštevač petletno obdobje, je povprečna starost udeležencev v programu 37 let, kar še vedno kaže na zelo kakovostne skupine udeležencev. Izkušenejši posamezniki lahko še bolj vplivajo na kakovost izmenjave izkušenj in mnenj ter z diskusijo pripomorejo k še konstruktivnejšemu učnemu okolju. Po dejavniku predizobrazbe ima v zadnjih letih 90 odstotkov udeležencev neekonomsko predizobrazbo, glavna udeležencev pa prihaja iz različnih panog, od proizvodnih do storitvenih podjetij, farmacije, medicine, prava, trgovine, energetike in podobno. Tudi heterogenost skupine, različnost področij, iz katerih prihajajo udeleženci, ter razlike v njihovih osebnostnih karakteristikah, so pomemben dejavnik pri edinstveni učni izkušnji, ki jo lahko ponudi naš program.« O takojšnji uporabnosti pridobljenih znanj se strinja tudi Ognjen Backović: »Mreženje je gotovo bistveni del študija in je zasnovan tako, da študenti med študijem veliko sodelujejo, in ker smo različnih profilov se zelo veliko naučimo s tem, da spoznamo, s kakšnimi težavami se ukvarjajo drugi in kako jih rešujejo. Pristopi iz prakse so velika dodana vrednost. Hkrati je seveda koristno tudi spoznavanje drugih ljudi in morda je prav v Sloveniji, ki je majhna, še koristneje, če poznaš veliko ljudi iz posla. Že med študijem sem v poslu začel uporabljati spoznanja, ki sem jih prinesel iz izobraževanja, predvsem pa sem na številne zadeve dobil drugačen pogled. Vsi sošolci smo se strinjali, da ne glede na to, kaj delamo v službi, številna znanja lahko takoj začnemo

uporabljati v praksi.« Podobno meni tudi Tatjana Škof Rakovec iz družbe Krka, ki se je prav zato odločila za **MBA-študij**. »Po izobrazbi sem kemik. Delam v marketingu, in ker imam za seboj več kot dvajset let kariere, je bil čas, da svoje znanje in veščine osvežim na nov način. Koristi od študija sem občutila že takoj – drugače sodelujem z drugimi zaposlenimi, študij me je opozoril na vidike, na katere prej nisem bila pozorna. Razvila sem dodatne veščine delovanja kot vodja. Ne pričakujem, da bi mi to prineslo višjo plačo, ampak zmožnosti za boljše delo. Ta študij je bil res izjemna izkušnja.«

Inovacija – konzorcijska izvedba

V zadnjih letih se je v svetu zelo razširil študij **MBA-programov**, ki so prirejeni za določeno panogo. Temu smo sledili tudi v Sloveniji. Na FELU **MBA** programu pravijo: »Naša posebnost je tako imenovana konzorcijska izvedba. Ideja je pred tremi leti prišla iz podjetja Kolektor, ki je izkušnja s tovrstnim načinom izvajanja že imel (ljubljska ekonomska fakulteta je po letu 2000 tako izvajala program Poslovanje in organizacija, pri čemer je bil konzorcijski partner tudi Kolektor). Pri konzorcijskem načinu študija gre za delno prilagoditev programa izbrani panogi. Leta 2015 smo razvili konzorcij za proizvodna podjetja in pozneje podjetja v energetiki, leta 2018 pa bo konzorcij pripadel farmaciji. V tej vrsti študija se v konzorcij lahko poveže več podjetij, ki prihajajo iz posamezne panoge in skupaj zberejo študente, za katere se program posebej prilagodi glede na njihovo specifikko. V konzorciju proizvodnih podjetij je bila vodilni partner Skupina Kolektor, poleg njega pa še ETI Izlake, Domel, GKN Driveline, TPV novo mesto. Skupaj je iz konzorcijskih podjetij prišlo 22 udeležencev, te smo povezali s še 14 udeleženci siceršnjega **MBA** in tako je peto generacijo FELU **MBA** programa sestavljalo 36 udeležencev.«

Mednarodna usmerjenost

Del tujih profesorjev, velik delež tujih študentov in učno gradivo,

povezano tudi s tujino, izboljšujejo kakovost študija. Na **IEDC** Bled povedo, da imajo diplomante že iz 75 držav, zato kar tri četrtine študentov prihaja iz tujine. Za program FELU **MBA** velja, da približno do tretjine generacije prihaja iz tujine. Do zdaj je večina tujcev iz regije CEE ter posamezniki iz Avstrije, Nemčije, Francije, Litve, Gruzije, Rusije, Ukrajine ... Mitja Črnelj pravi, da je spoznavanje tujih študentov zelo pozitivna izkušnja, tudi zaradi spoznavanja njihove kulture in predvsem drugačnega načina razmišljanja. »Njegov sodiplomiranec Mario Šimić pa se boji, da mu je njegova nova izobrazba koristila predvsem v tujini, v Sloveniji pa niti ne: »Po izobrazbi sem kemik in želel sem si razširiti svoja poslovna znanja. Na izobraževanje sem odšel po dogovoru z delodajalcem, s katerim pa zdaj ne sodelujem več. Odprlo se mi je široko področje novih znanj, ki sem jih prej pogrešal, siceršnje šolanje v Sloveniji je zelo papirnato in ne daje veliko uporabnih znanj, nikakršnih informacij o pravem delovanju sveta, **MBA-študij** pa da povsem nov pogled na svet. Vsekakor mi odpira številna vrata v tujini, v Sloveniji pa, menim, da mi jih na žalost celo zapira. Iz izkušnje sodim, da se številni delodajalci pri nas kar bojijo ljudi, ki imajo preveč znanj in niso strokovnjaki le na nekem ozkem področju.« Manjšo kritiko na tem področju je imela Urška Kupec: »Nikdar nisem delala v Sloveniji, ampak že od nekdaj delam v Aziji. Študij na **IEDC** Bled je sicer mednarodni, a bi si želela še več tega, preveč je bilo osredotočenosti le na tukajšnjo regijo. Sama imam izkušnjo iz Azije, zato bi si želela več znanja s tega področja.« Ekonomska fakulteta ob mednarodni usmerjenosti kot svojo prednost poudari predvsem svojo trojno akreditacijo: »Ekonomska fakulteta ima kot edina v regiji (od Dunaja do Istanbula) tri najpomembnejše certifikate kakovosti na področju visokošolskega poslovnega izobraževanja: EQUIS, AACSB in AMBA (angl. triple crown school). Le 75 šol poslovnih šol na svetu je trojno akreditiranih.«

Koristi za podjetja

MBA-študij potrebujejo osebe iz različnih panog. Na ekonomski fakul-

teti so na podlagi lastnih izkušenj povedali, da 35 odstotkov njihovih udeležencev prihaja iz proizvodnih podjetij, 23 odstotkov iz farmacije oziroma zdravstva, 14 odstotkov iz bančnega sektorja, preostali pa še iz številnih drugih.

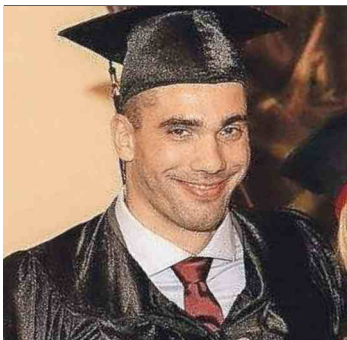
Kolektor kot pobudnik dveh konzorcijskih **MBA-študijev** v zadnjih letih, pove njihova izvršna direktorica za kadre Eve Cvelbar Primožič, z mislijo na jutri že zdaj vzgaja ključne kadre: »V te programe navadno usmerjamo zaposlene s tehnično izobrazbo, ki izkazujejo tudi vodstveni potencial, saj kombinacija tehničnega in ekonomskega znanja po naših izkušnjah prinaša veliko dodano vrednost. Naj naštejem glavne cilje, zakaj vključitev v **MBA-program**:

- izobraziti in motivirati zaposlene, ki imajo potencial za upravljanje, sprejemanje odgovornosti in vodenje skladno z vizijo in poslanstvom (za rast koncerna),
- razviti vodstvene veščine zaposlenih in nadgraditi njihovo znanje o poslovanju ter
- razvijati in pripraviti zaposlene na prevzem zahtevnejših delovnih mest in strokovnih vlog, tako doma kot v tujini.

Prednost takega študija vidijo tudi v druženju in povezovanju, ki vodi v izmenjavo izkušenj in nastajanje različnih poslovnih modelov, ali kot je na zadnji podelitvi **MBA-diplom** na ljubljanski ekonomski fakulteti dejal predsednik sosveta koncerna Kolektor Stojan Petrič: »Številna slovenska podjetja, tudi Kolektor, veliko vlagajo v znanje svojih ljudi, ki pozneje prevzemajo pomembne funkcije. Nekateri po uspešnem končanju študija postanejo tudi člani uprav. A ključno je zavedanje vseh nas, da se moč družbe (podjetij oziroma vse države) bolj kot kdajkoli prej odraža v ljudeh in njihovem znanju. Tega je vse več (zaradi eksponentne rasti se bo kumulativno človeško znanje v prihodnosti zelo hitro povečevalo, podvojilo naj bi se že vsakih 12 ur), a ga vseeno ni mogoče kupiti kar čez noč. Znanje zori. In tam, kjer zori, se ustvarjata ozračje in kultura, ki v podjetja vnašata strpnost, bolj korektno, lahko tudi prijateljske odnose med ljudmi.« **MBA-študij** torej ambicioznim osebam ponuja leste, po kateri se lahko vzpenjo zelo visoko, a sam naziv še ne prinaša ugodnosti (morda jih je v bližnji preteklosti celo več kot danes), ampak je od posameznika odvisno, ali bo ponujene priložnosti

izkoristil. Za tiste, ki jih, je to več kot odlična naložba, prav tako za podjetja, ki take kadre zaposlujejo.

klemen.kosir@delo.si

“

**OGNJEN BACKOVIČ,
NAŠ NEKDANJI ODLIČNI
ROKOMETAŠ IN
REPREZENTANT : OD
ROKOMETA SEM SE BOLJ
KOT NE POSLOVIL, ZDAJ
IMAM BOLJ OBICAJNO
SLUŽBO. ZA BOLJŠE DELO
POTREBUJEM ČIM VEČ
ŠIRŠIH ZNANJ, ZATO SEM SE
ODLOČIL ZA MBA-ŠTUDIJ.
ODLOČITEV SVA NA MOJO
ŽELJO SPREJELA S ŠEFOM
IN LASTNIKOM PODJETJA
TER SE DOGOVORILA,
DA SI STROŠEK ŠOLNINE
DELIVA. IN TO JE BILA PRAVA
ODLOČITEV.**

“

**VSE MANJ UDELEŽENCEV
MBA-ŠTUDIJA
IMA EKONOMSKO
PREDIZOBRAZBO.**

42 %

**ANKETIRANCEV JE
POTRDILO, DA SE JIM JE
PLAČA V PRVEM LETU PO
KONČANJU MBA-ŠTUDIJA
ZVIŠALA ZA VEČ KOT
20 ODSOTKOV.**